

AMIT A KULLANCSRÓL TUDNI ILLIK

Minden ötödik közösséges kullancs Lyme-kórt terjeszthet!

Riasztó adat, hogy Magyarországon minden 2–20. közösséges kullancs hordozója annak a baktériumnak, amely a Lyme-kórt okozza, ami ellen pedig nincs védőoltás, a betegség sokszor nehezen diagnosztizálható és kezelhető, ráadásul néha nem is gyógyítható meg teljesen. A Lyme-betegséget terjesztő kullancsok tekintetében a hivatalos adatok szerint Közép-Európa, így hazánk is a legfertőzöttebbek között szerepel. Elgondolkodtató ugyanakkor az, hogy ilyen komoly kullancsfertőzöttség mellett Magyarországon – tudásunk szerint – csak néhány szakorvos specializálódott erre a betegségre. Közülük az egyikkel, dr. Esztó Klárával készített lapunk interjút.

Magyarországon két olyan kullancsfaj létezik, ami az emberre veszélyt jelent: a Dermacentor és a közösséges kullancs (*Ixodes ricinus*). Ez utóbbi az elterjedtebb és a veszélyesebb, hiszen ez terjeszti egyebek mellett a vírusos agyvelő- és agyhártyagyulladás, valamint a Lyme-kórt és az országban szinte mindenütt előfordul.

A Dermacentor egy Rickettsia nevű kórokozó által okozott könnyű lefolyású betegséget terjeszt, a tibolát, amikor a csípés közeli nyirokcsomó megduzzad, és a csípés helyén pedig egy seb keletkezik. Ez is egy bakteriális fertőzés – éppúgy, mint a Lyme-kór –, de egy rövid antibiotikum-kúrával orvosolható.

Agyvelőgyulladás (*encephalitis*) vagy agyhártyagyulladást (*meningitis*) okozó vírust Magyarországon csak kb. minden tízezeredik kullancs hordoz, és tavasszal, nyár elején leginkább a nyugati országrészben fertőz. Az ilyen fertőzések tehát ritkán fordulnak elő és szerencsére már létezik ellenük védőoltás is. Ez ajánlott bárkinek, aki gyakran jár erdőben, vagy bármilyen okból úgy gondolja, hogy ki van téve a fertőzés kockázatának.

Ennél jóval nagyobb veszélyt jelent a Lyme-kór, mert Magyarországon a kevésbé fertőzött vidékeken is kb. minden ötvenedik kullancs hordozza a betegséget okozó, *Borrelia Burgdorferi sensu lato* nevű baktériumot. A Budai-hegységben, a Pilisben és a Gödöllői-domb-ságban igen nagyszámú kullancs fertőzött a baktériummal. Összegezve, hazánkban jó esélye van bárkinek arra, hogy elkapja a Lyme-kórt, ha kullancs csípi meg. A közösséges

kullancs aktivitása a tavaszi felmelegedéssel kezdődik és az őszi fagyok beálltaig tart. Az élősködés általában két hullámban történik: április-május táján és augusztusban-szeptemberben. Előfordult viszont már, hogy enyhe teleken is támadtak ezek a vérszívók, de szerencsére ritkán, mivel a fagyokat rosszul tűrik.

Ez a kullancs leginkább a tölgyerdőket, a bokros területeket, parkokat és kertet kedveli, a levelek alján telepszik meg. Nemcsak erdőben él, hanem megtalálható a városi parkokban is, ahová főként a feketrigók és más madarak „hátán utazik be”, de rágcsálók és kutyák is beszállíthatják őket a településekre, ahol olyan embereket is megfertőzhetnek, akik esetleg már hosszú ideje nem jártak a természetben.

A kullancs kedveli az árnyékos és nedves helyeket, kerüli viszont a fényt, ezért tanácsos napos helyen sétálni, nem az árnyat adó fák között. Különösen veszélyessé teszi a kullancsot, hogy – ellentétben más vérszívókkal, mint például a szúnyog vagy a bolha – vérszívása nem érzékelhető, mert táplálkozás közben érzéstelenítő nyálat köp a bőrre. Emiatt az áldozat gyakran észre sem veszi, hogy kullancs tapadt rá. Miután az ízeltlábú teleszívta magát vérrel, lepotyog az „áldozatáról”.

KULLANCSOM VAN, MIT TEGYEK?

Dr. Esztó Klára szerint, ha kullancsot találunk a testünkön, azt minél hamarabb el kell távolítani. Nem kell orvoshoz szaladni, és az időt vesztegetni arra várva, hogy szakember szabadítsa meg bennünket a vérszívótól. Tévhit, hogy a parazita néhány órán át csak táplálkozik, tehát nem fertőz. Rögtön beleöklendezi váladékát a vérbe, mielőtt táplálkozni kezd, így már az első pillanattól kezdve fertőzést okozhat.

Ha nincs eltávolítóeszközünk (speciális kanál, csipesz), a kullancsot kiszedéskor az óramutató járásával ellenkező irányban csavarjuk meg körmeinkkel lehetőleg úgy, hogy a

Tudta Ön, hogy
a kullancs nem rovar,
hanem pókszabású ízeltlábú?
A lárvának még csak hat,
de a kifejlett példányoknak
már nyolc lába van.

potrohát ne nyomjuk össze. Nem baj, ha a feje beleszakad, mert azt a szervezet rövid időn belül úgyszólván kidobja magából.

A LYME-KÓR ELLEN NINCS VÉDŐOLTÁS

Nem védekezhetünk tehát a fertőzés ellen másképp, csak területvédelemmel (pl. növényzet ritkítása, rágcsálók irtása, stb.) és egyedvédelemmel (pl. zárt ruházat, sapka viselésével, kullancsriasztó szerek használatával, napos területen tartózkodással és a testünk alapos átvizsgálásával minden kirándulás után).

– Ha valaki kullancsot talált a testén, akkor figyelje a szervezetét több hónapon át – figyelmeztet a szakorvos. – Ha eközben bármilyen betegséget észlel, akkor gondoljon arra, hogy esetleg kullancs által terjesztett betegségben szenved. A Lyme-betegséget okozó baktérium ugyanis olyan kórokozó, amely bármilyen szervbe képes bejutni, rövid idő elteltével a csípés helyén szaporodni, és a kórokozók kb. 3–32 nap elteltével pedig vándorolni kezdenek a szervezetben. A szaporodás időszakában sokszor semmilyen tünet nem jelentkezik, amely felhívna a figyelmet a baktériumok jelenlétére.

A betegség kezdetére jellemző tünet lehet az ún. vándorló folt. Ez a csípés

helyén látható, koncentrikusan növekvő vörös folt. Később, ritkán a test más részein is megjelenhet ez a bőrtünet. A vörös szélű folt akár 50 cm átmérőjűre is megnőhet, majd közepe lassan kihalványodik, általában sem viszketéssel, sem fájdalommal nem jár. Másik kezdeti tünet lehet egy enyhe fáradékonyság vagy egy ún. nyári influenza. Bizonyos idő elteltével a vörös folt – az említett tünetek többségével egyetemben – nyomtalanul eltűnik, azonban a fáradtság érzése hullámzó erősséggel fennállhat.

A betegség további időszakában már súlyosabb tünetek jelentkezhetnek, melyek közül a leggyakoribbak a fejfájás, idegfájdalom, szabálytalan szívverés, az arcideg(ek) ideiglenes bénulása és ízületi fájdalom vagy ízületi gyulladás.

Kezeletlen esetben a Lyme-kór előrehaladtával – különféle idegrendszeri zavarok mellett – enyhébb vagy súlyosabb, változó vagy ízületekben jelentkező gyulladások alakulnak ki, elsősorban a térdízület érintett. Ilyenkor a térd megdagadnak, meleg tapintásúak, máskor a térd mögött ízületi folyadékot tartalmazó ciszták alakulhatnak ki, az arra hajlamos betegeknek az ízületi problémák állandósulnak.

Dr. Esztó Klára azt tanácsolja, hogy ne dobjuk ki a kullancsot, amit kiszedtünk magunkból, hanem tegyük el, és vizsgáltsuk meg. Létezik ugyanis

egy génvizsgálat, amely képes kimutatni, hogy van-e az elcsípett kullancsban Lyme-kórt okozó baktérium. A vizsgálatért fizetni kell és a budapesti Istenhegyi Géndiagnosztikai Központban végzik el. Az eltett kullancsban hónapok, évek múlva is kimutatható a kórokozó.

– A Lyme-kór úgy jelez, mint egy nagy hal, ami a víz alatt úszik. Van, aki észreveszi, de aki nem gondol rá, az nem is tudja, hogy elkapta a fertőzést. A tünetek gyakran olyan enyhék, hogy a beteg nem is fordul orvoshoz. Lehet időnként fáradékony, megszédül, fáj a térde, vagy gyakran fejfájása van, de nem is gondol arra, hogy ezt betegség okozhatja. Betudja annak, hogy nehéz napja volt, mert a fájdalmak eleinte elmúlnak – magyarázza a szakorvos. Mint mondja, már a fertőzés után rövid idővel ezt a géndiagnosztikai vizsgálatot emberen is el lehet végezni, csak kicsi a találati aránya, mert csekély az esélye annak, hogy épp a levett vérmintában benne van a kórokozó. Ehelyett a Lyme-kór kimutatásához a szervezet által termelt ellenanyagokat vizsgálják. Ám ezzel a módszerrel sem lehet minden esetben bizonyítani a fertőzést. Függetlenül attól, hogy mennyire erős a kórokozó hatása a szervezetre, illetve attól, hogy milyen erős az illető immunrendszere.

A betegség lappangása félrevezető lehet: az erős immunrendszer ugyanis olyan ellenanyagokat termel, amelyek nem hagyják a baktériumokat elszaporodni, azaz csak enyhék lesznek a tünetek, csak kicsit lesz beteg az ember, ami miatt nem fordul orvoshoz. A gyenge immunrendszer pedig kevés ellenanyagot termel, vagyis lehet, hogy egy vizsgálattal nem sikerül bizonyítani, hogy a beteg Lyme-kóros. Tehát, ha nagyon gyanús, hogy egy illető tüneteit a Lyme-betegség okozza, akkor érdemes a betegről több alkalommal és több módszerrel vért vizsgáltatni, hátha mégis kimutatható a specifikus védekezés. Ha megfelelő mennyiségben megtaláljuk a jellegzetes ellenanyagot, akkor jellemző tünetek esetén biztos, hogy a beteg Lyme-kórban szenved – szögezte le a doktornő.

Mint elmesélte, számos olyan beteggel találkozott már praxisa során, akiktől csak 10–15 év után derült ki, hogy Lyme-betegek, vagyis a meglévő egészségi problémáikat ez a fajta baktériumfertőzés okozza. Sokszor csak kizárásos alapon jönnek rá az orvosok a helyes diagnózisra.

A Lyme-kór antibiotikummal kezelhető, de ha már szervi károsodásokat okozott, azokat egyéb más gyógyszerekkel is kezelni kell. Az antibiotikumok közül a Lyme-kór kezelésére világszerte a Doxycyclint, az Amoxicillint és a Ceftriaxont használják. A világon egyre több szakember alkalmaz – pl. a német Borreliózis

társaság is – hozzám hasonlóan több támadásponton ható kombinált antibiotikus kezelést és több kúrát.

– Azt soha nem tudom megjósolni, hogy melyik krónikus Lyme-beteg gyógyul meg teljesen és véglegesen, és melyik nem – ismeri el dr. Esztó Klára. – Van olyan beteg, amelyiknek hat-hét kúrára is szüksége van, de volt például egy hetvenévesnél is idősebb néni, aki nagyon beteg volt, emellett súlyosan zavart elmeállapotban került hozzám, és egyetlen kúrával teljesen egészséges lett. Még magam sem akartam elhinni.

– Kétféle orvosi nézet létezik: az egyik csoport szerint a Lyme-betegségnek elég egy vagy legfeljebb két kúra, és ha nem használ, akkor a páciens gyógyíthatatlan, míg a másik csoport – amelyikbe én is tartozom – addig kezeli a beteget, amíg a gyógyszer hatására a beteg egyre jobban és jobban lesz, azaz amíg eredményes. Én soha nem jószólok meg, ki gyógyul ki teljesen a betegségből és ki nem. Az antibiotikumok mellékhatásai egy súlyos Lyme-beteg esetében elhanyagolhatók a gyógyulás esélyével szemben. Úgy vélem, hogy kisebb bajt okozok, ha kezelem, mintha hagyom, hogy beteg maradjon, és egyre betegebbé váljon. Ezért csinálom. Majd ha nagyobb összefüggés gyűlik össze a betegséggel kapcsolatban, és sok jelenleg még kérdéses és tisztázatlan tényező megmagyarázásra kerül, akkor kiderül, hogy melyik orvoscsoportnak volt igaz, de mi most élünk, és nekem a jelenlegi tudásanyagra és tapasztalatra támaszkodva kell gyógyítanom – vallja a doktornő.

A reményekkel és tévhitekkel ellentétben nem alakul ki védettség a Lyme-kór ellen. A szervezet által termelt ellenanyagok nem protektívek, azaz nem nyújtanak védettséget az újrafertőződéssel szemben. Éppen ez az oka, hogy egyelőre nem tudtak a kutatók védőoltást kifejleszteni ellene.

